

**SPRAWOZDANIE Z GMINNEGO PROGRAMU
WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2023-2025
ORAZ Z REALIZACJI ZADAŃ
Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY
ZA 2023 ROK
ORAZ PRZEDSTAWIENIE POTRZEB ZWIĄZANYCH
Z REALIZACJĄ ZADAŃ.**

I. PODSTAWA PRAWNA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie od 2012 r. realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017r. poz. 697) zgodnie ze statutem Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie przyjętym uchwałą nr XVII/108/12 z dnia 30 marca 2012r.

Art. 179 ust. 1 określa, że w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadania.

Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r., reguluje w sposób kompleksowy zasady wspierania rodziny, pieczy zastępczej i postępowania adopcyjnego. Określa zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Jej regulacje skupiają się na rodzinie i dziecku przez uznanie, iż skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Ustawa wprowadziła nowe instytucje w zakresie pieczy zastępczej i zasad wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Powołano asystentów rodziny, których zadaniem jest prowadzenie pracy z rodziną przeżywającą trudności. Wprowadzono zmiany w zakresie dotychczas istniejących placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego i całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz w zakresie finansowania pieczy zastępczej.

II. ZADANIA GMINY WYNIKAJĄCE Z USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z art. 176 cytowanej na wstępie ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

3) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

4) finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz kosztów związanych z pomocą udzielaną przez rodziny wspierające;

5) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

6) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Gminny Program Wspierania Rodziny

Gminny Program Wspierania Rodziny przyjęto Uchwałą Nr LXVIII/388/23 Rady Miejskiej w Rajgrodzie z dnia 27 stycznia 2023 r. Program został opracowany z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań włącznie z określeniem kierunków działań obejmujących okres realizacji.

W *Programie* zawarto diagnozę sytuacji rodzin w Gminie Rajgród, opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej, danych statystycznych OPS oraz danych udostępnionych przez PUP w Grajewie. Cele szczegółowe Programu:

1. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzrost poziomu zaspokojenia potrzeb dzieci i ich rodzin.
2. Ograniczenie sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz występujących w ich następstwie negatywnych skutków.
3. Rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom.

Cele realizowano poprzez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia i pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa, zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. a ustawy. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, zgodnie z art. 8 ustawy. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych OPS poddaje następujące czynności:

- analizuje sytuacje rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie (pracownicy socjalni przeprowadzali w rodzinie wywiad środowiskowy, uznając za zasadne występować do kierownika OPS z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta),
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny (praca asystenta z rodziną w celu poprawy relacji pomiędzy członkami rodziny i kształtowania prawidłowych postaw rodzicielskich),
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny (praca asystentów z rodzinami ukierunkowane na zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców),
- podnoszeniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny (pomoc udzielana rodzinom przez asystentów w zakresie kształtowania prawidłowych wzorców zachowań oraz funkcjonowania rodziny),
- pomocy w integracji rodziny (zachęcanie rodzin do wspólnego spędzania czasu, wypełniania obowiązków domowych),
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodzin (motywowanie rodziców do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz podjęcia zatrudnienia).

Na terenie Gminy Rajgród prowadzona jest praca z rodziną, w szczególności w formie bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, świadczona przez osobę posiadającą certyfikat specjalisty pomocy psychologicznej i interwencji kryzysowej (I i II stopnia) Instytutu Psychologii Zdrowia w Warszawie, mieszcząca się w OPS w Rajgrodzie. Poradnictwo socjalne świadczą w ramach pracy socjalnej, pracownicy socjalni zatrudnieni w OPS. Asyst rodziny podejmuje z rodzinami pracę w celu przezwyciężenia trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

a) Praca z rodziną

Podstawowym zadaniem gminy jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tej funkcji. Ustawa wprowadziła funkcję asystenta rodziny, który ma pomóc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, wspierać w prowadzeniu domu i ich codziennych czynnościach.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2023 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Rajgrodzie zatrudniony był **1 asystent rodziny**. Wynagrodzenie asystenta było częściowo sfinansowane z dotacji (w

ramach „Programu asystent rodziny w 2023r.” W ramach w/w programu dofinansowanie wyniosło 10 129,41 zł. a przyznana kwota zgodnie z założeniami programu została przeznaczona na dodatek dla Asystenta rodziny i 76,5% kosztów zatrudnienia w miesiącach listopad i grudzień 2023r .

Łączna wydatkowane środki na realizację zadania wyniosły – 75 210,04 zł.

W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodzinnej, pracownik socjalny, jeżeli uzna za zasadne, występuje do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

Po otrzymaniu wniosku, kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela rodzinie **asystenta rodziny**. Praca z rodziną prowadzona jest również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Wówczas prowadzone są działania w kierunku powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

W 2023r. wsparciem asystenta rodziny objęto **7 rodzin** , w których przebywało **27** dzieci.

b) Rodzina wspierająca

Cytowaną na wstępie ustawą wprowadzono ponadto formę wsparcia rodziny w postaci rodziny wspierającej, która na podstawie stosownej umowy z Burmistrzem wpiera rodzinę przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W 2023 roku nie wystąpiła potrzeba ustanowienia rodziny wspierającej.

Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

W 2023 roku asystent rodziny uczestniczył w płatnym szkoleniu „Przemoc wobec w czasie starszych”.

Asystent rodziny dokonywał samokształcenia korzystając z zakupionej literatury fachowej tj.: „Doradca w pomocy społecznej”, „Pracownik socjalny” oraz stron internetowych .

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka. Wyróżnia się następujące typy rodzin zastępczych:

- spokrewniona – mogą ją stworzyć najbliżsi krewni dziecka, czyli dziadkowie lub rodzeństwo (babcia, dziadek, brat, siostra);
- niezawodowa – może ją stworzyć zarówno rodzina dziecka niebędąca wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, jak i osoby niespokrewnione z dzieckiem;
- zawodowa – to taka rodzina zastępcza, z którą starosta zawiera umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej; tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

- Rodzinny dom dziecka to miejsce, w którym może przebywać nie więcej niż ośmioro dzieci. Z osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka starosta zawiera umowę o świadczenie usług, z tytułu której przysługuje stałe wynagrodzenie miesięczne. Czas trwania umowy – minimum 5 lat.

Natomiast instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej (typu socjalizacyjnego i typu interwencyjnego);
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

W 2023 roku na terenie gminy Rajgród funkcjonowało **4** rodziny zastępcze spokrewnione, w których przebywało **6** dzieci .

Natomiast w rodzinnej pieczy zastępczej poza terenem gminy umieszczonych było **3** dzieci pochodzące z terenu gminy Rajgród. W placówkach opiekuńczo wychowawczych przebywało 4 dzieci.

Obowiązek współfinansowania pieczy zastępczej wynika z art. 191 przedmiotowej ustawy. Zgodnie z nim gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej) wspólnie z powiatem ponosi koszty

jego pobytu m.in. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. Obowiązek dotyczy dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012 r.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Natomiast w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

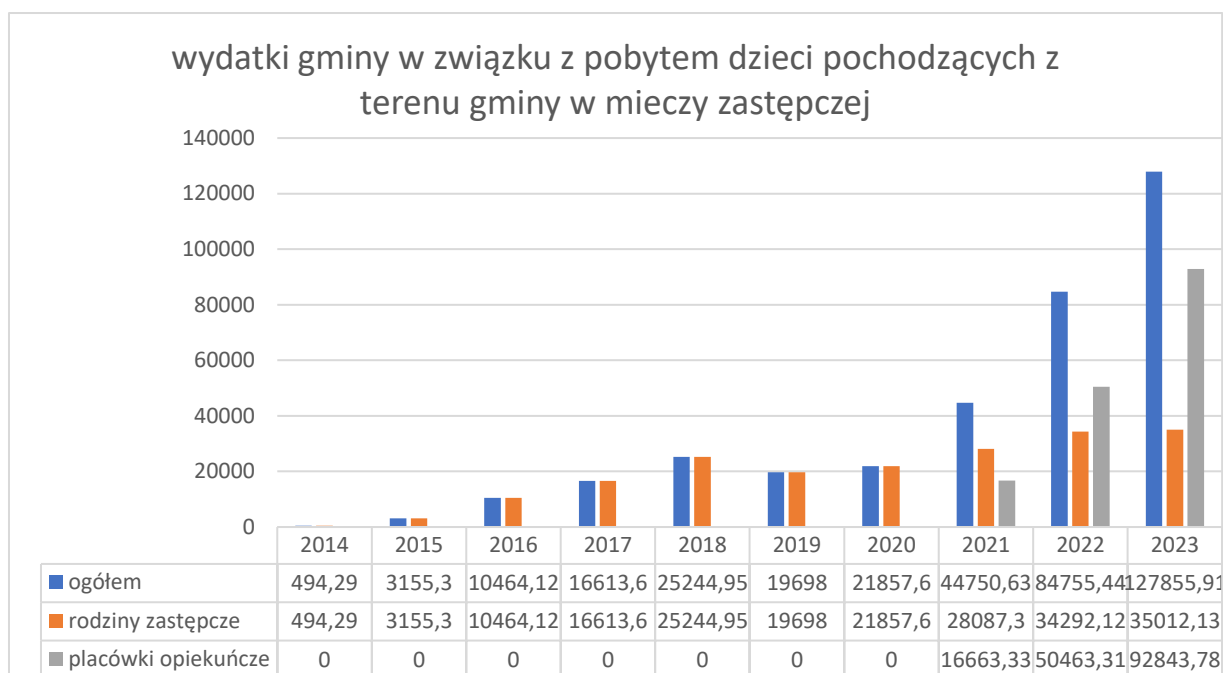
- 1) 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
  - 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
  - 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka albo środków finansowych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz środków finansowych na bieżące funkcjonowanie tej placówki.
funkcjonowanie tej placówki.

W 2023 roku gmina Rajgród w związku z realizacją powyższego zadania współfinansowała pobyt 7 - dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej spokrewnionej w tym jednej, której obecnie miejscem zamieszkania jest inna gmina.

Gmina Rajgród w 2023 roku ponosiła koszty utrzymania 4 dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Na realizację zadań własnych wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Ośrodek dysponował łączną kwotą 134 000,00 w 2023 r. kwotą 38 000,00zł w rozdziałach 85508, – Rodziny zastępcze i kwotą 96 000,00zł w rozdziałach 85510, – działalność placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Środki finansowe ujęte w budżecie na realizację zadań zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zabezpieczały wszystkie potrzeby w 2023 r.

III. PODSUMOWANIE I ANALIZA POTRZEB

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakładając na gminę nowe zadania nałożyła jednocześnie obowiązek finansowania realizacji tych zadań w znacznym zakresie.

W ustawie przewidziano wprowadzenie mechanizmów wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego środkami budżetu państwa w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże ze względu na trudną sytuację finansów publicznych środki te są ograniczone. Z konstrukcji przepisów ustawy jednoznacznie wynika, że przyznanie dotacji celowej nie jest obligatoryjne, w związku z czym nie stanowi ona zabezpieczenia dofinansowania przez państwo zadań realizowanych przez samorządy.

W związku z powyższym większość realizowanych działań gmina musi finansować we własnym zakresie zabezpieczając na ten cel środki w budżecie.

Rok 2023 oraz kolejne lata będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie wykonuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienie rodzinie z problemami potrzebnego wsparcia.

Działania te będą realizowane w szczególności poprzez:

- realizację działań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny Gminy Rajgród na lata 2023-2025,
- utrzymanie i rozwój usług asystenta rodziny;
- współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- usługi dla rodzin.